

İÇİNİZİ KARARTIYOR MUYUZ?

Aydınlık Gazetesi, 8 Aralık 2018

Yıldırım Koç

Bir toplantıda günümüzdeki ekonomik krizi anlattım. Daha sonra toplantıya katılanlardan biri, bir arkadaşlarının “adam konuştu, içimizi kararttı” dediğini aktardı.

Gerçekten insanların içini mi karartıyoruz?

Veya gerçekleri değil de, gönlümüzden geçeni mi anlatıyoruz? İnsanlar hayatlarından memnun da, biz onların hayatlarından memnun olmaması için gerçekdışı yorumlar ve değerlendirmeler mi yapıyoruz?

METEOROLOJİ MÜHENDİSİ GİBİ ÇALIŞMAK

Diyelim bugün hava günlük güneşlik. Ancak Meteoroloji Genel Müdürlüğü havanın iki gün sonra bozacağını, büyük bir fırtınanın geldiğini söylüyor.

Neye dayanarak?

Dünyadaki hava akımlarını, basınç değişikliklerini ve benim bilmediğim çeşitli etmenleri inceliyorlar ve hava durumundaki olası değişikliklere ilişkin öngörülerde bulunuyorlar. Bu öngörüler mutlaka tutuyor mu? Hayır, tabii. Doğa son derece karmaşık. Hiç beklenmedik gelişmeler de yaşanabiliyor. Ancak öngörülerini genellikle doğru çıkıyor. Ben evden çıkmadan ve hele Ankara dışına gitmeden önce mutlaka Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nden akıl alıyorum.

İYİ DOKTOR, KÖTÜ DOKTOR

Benzer bir durum hekimlerle ilgili.

Diyelim başınız ağrıyor. Bir hekime başvuruyorsunuz. Kötü hekim, baş ağrınızın nedenini araştırmadan ve saptamadan size bir ağrı kesici verir. Ağrı kesici baş ağrınızı gerçekten geçirebilir. Ancak iyi bir hekim, baş ağrınızın nedenlerini araştırır. Belki baş ağrınız, basit bir sorun değildir; daha ciddi bir hastalığın ilk belirtilerinden biridir. Bu duruma ilişkin kuşkuları olduğunda, sizden çeşitli tetkikler isteyebilir. Belki size kafasındaki kötü kuşkuları da anlatır. Halbuki, size göre, sizin tek sorunuz, “basit” olduğunu düşündüğünüz bir baş ağrısıdır. Hekime kızabilirsiniz.

Hangisi iyi hekimdir? Bence ikincisi. Eğer baş ağrınız ciddi bir rahatsızlığın ilk belirtisiyse, erken teşhisle birlikte sorunu çözme ihtimaliniz artar.

EKONOMİDE ERKEN TEŞHİS

Katıldığım bazı toplantılarda ekonomik kriz anlatıyorum. Ekonomik krizin etkileri henüz tüm toplum kesimlerine tam olarak yansımadı. İnsanlara yaşadıkları baş ağrısı, basit bir ağrı kesiciyle giderilebilecek kadar basit geliyor. Daha doğrusu, öyle olmasını istiyorlar. Siz, işin ne kadar ciddi olduğunu anlattığınızda kafalarına bir kuşku sokuyorsunuz, ancak hemen doğal bir savunmaya geçerek, gönüllerinden geçenin olmasını istiyorlar ve sizi “içlerini karartmakla” suçlayabiliyorlar.

Ben 45 yıldır iktisatçiyim. Çalıştığım alanlardan biri de ekonomik krizler. Türkiye’de ekonominin nereye doğru gittiğini anlamaya çalışırken bazı değişkenlere bakarım.

Birincisi borç verileridir.

Türkiye’nin dış borcu 2002 yılı sonunda 129,6 milyar dolardı. Günümüzde 466,7 milyar dolar.

Bu toplam içinde özel sektörün dış borcu 2002 yılı sonunda 43,1 milyar dolardı. Günümüzde 325,1 milyar dolar.

Ülkemizin döviz kazancıyla döviz harcamaları arasındaki farka, diğer bir deyişle, dış ödemeler dengesindeki cari açığa veya fazlaya bakarım.

2001 yılında ülkemizin döviz kazancı, döviz harcamasından 3,8 milyar dolar daha fazlaydı (cari fazla vardı)

2003 yılından beri ülkemizin döviz harcaması, döviz kazancından daha fazla. Cari açığın miktarı 2011 yılında 74,4 milyar dolara kadar çıkmıştı. 2017 yılında 47,4 milyar dolar oldu.

2018 yılının ilk on aylık döneminde devlet bütçesi (merkezi yönetim bütçesi) açığı 62,1 milyar lira olarak gerçekleşti. Geçen yıl 35,0 milyar liraydı.

Ekim 2018 sonu itibariyle 12 aylık dönemde üretici fiyatları yüzde 45, tüketici fiyatları yüzde 25,24 oranında arttı.

Bu listeyi uzatabilirim.

İşler, ne yazık ki çok kötü gidiyor. Baş ağrınızın sebebi çok ciddi.